

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

Tämä lausunto on Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:n ja Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry:n yhteinen.

Ei lausuttavaa tähän kohtaan.

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

SYL ja SAMOK ovat tyytyväisiä ja kiitollisia siitä, että nuorten ja nuorten aikuisten näkökulmien kuulemiselle on annettu merkitystä ja painoarvoa osana syntyvyyden ja lapsitoiveen täyttymisen edistämiseen tähtäävien keinojen laadintaa.

Liitot kuitenkin huomauttavat, että nuoria ja nuoria aikuisia edustavien tahojen ehdotuksista harvaa on tarkasteltu tai ehdotettu lausuttavana olevassa asiakirjassa. Nuorten ja nuorten aikuisten kuulemisen tulisi johtaa siihen, että esiin nousseita ongelmia ja tarpeita selvitetään ja tarkastellaan ja että ehdotetut muutostarpeet ja ratkaisut etenevät osaksi politiikkaa ohjaavia strategiatasoisia ohjelmia ja myöhemmin varsinaisiksi päätöksiksi.

SYL ja SAMOK ovat pettyneitä siitä, että esimerkiksi opintolainamäärien kasvua, opiskelun ja perheen yhteensovittamista, nuorten ja opiskelijoiden etuusjärjestelmän ongelmakohtia tai perheellisten opiskelijoiden palvelutarpeita ei ole tarkasteltu muistiossa, vaikka niihin liittyviä näkökulmia tuotiin työryhmän kuulemisessa sekä kirjallisessa aineistossa esiin. Näiltä osin kuulemisella ei vaikuta olleen vaikutusta.

Syntyvyyden parantamiseen ja lapsitoiveen toteutumiseen tähtäävien toimenpiteiden suunnittelussa on välttämätöntä, että niiden kohteena olevien ihmisryhmien tilanne on tunnistettu ja toiveet kuultu ja että ehdotetuilla toimilla on heidän keskuudessaan laaja kannatus. Muuten toimet saattavat kohdata vastareaktioita ja niiden teho voi kääntyä jopa kielteiseksi.

SYL ja SAMOK ovat toiveikkaita sen suhteen, että ehdotettu perustettavalle HELI-verkostolle annettava tehtävä nuorten ja nuorten aikuisten näkemysten kuulemisesta toteutuu ja tulee tulevaisuudessa antamaan heille merkittävämmän painoarvon syntyvyyskeskustelussa.

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

Ei lausuttavaa.

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

YTHS korkeakouluopiskelijoiden ensisijaisena perusterveydenhuollon järjestäjänä tarjoaa nuorten aikuisten ikäryhmälle tärkeitä seksuaaliterveyden ja -neuvonnan palveluita. Tätä tehtävää toteuttaessaan YTHS palvelee myös hedelmällisyyttä koskevissa kysymyksissä ja on merkityksellinen toimija nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuuden edistäjänä sekä hedelmällisyyteen liittyvän neuvonnan ja ohjauksen tarjoajana.

SYL ja SAMOK suhtautuvat myönteisesti hedelmällisyyttä koskevan neuvonnan ja ohjauksen palveluiden kehittämiseen myös YTHS:n osalta, mutta huomauttavat, että säätiön tehtäviin tehtävät lisäykset on välttämätöntä huomioida sen resursoinnissa.

3.3 Hedelmöityshoidot

SYL ja SAMOK pitävät tärkeänä, että lapsitoiveen toteutumisen edistämässä otetaan huomioon tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti erilaisista perhemalleista ja -suhteista haaveilevat ryhmät. Monimuotoisilla perheillä, kuten apila-, uusio- ja saman sukupuolen pariskunnan muodostamilla perheillä tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa haluamansa lapsitoive.

Tämän edistämiseksi kannatamme lastensaantiin liittyvien palveluiden, kuten hedelmöityshoitojen ja ei-kaupallisen sijaissyntytyksen mahdollistamista yhdenvertaisesti perhemuodoista riippumatta.

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

SYL ja SAMOK pitävät mielenterveyskriisin ratkaisemista vaikuttavana keinona edistää nuorten ja nuorten aikuisten mahdollisuutta saavuttaa toivomansa lapsiluku.

SYL ja SAMOK kannattavat terapiatakuun laajentamista hallituksen linjaamaa 23 ikävuotta vanhempiin ikäryhmiin. Korkeakouluopiskelijoista valtaosa on 23 ikävuotta vanhempia ja siksi raja jakaa opiskelijat kahteen ryhmään, joiden mielenterveyspalvelut ovat erilaiset.

Eryteisesti nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyden häiriöt ja oireilu ovat lisääntyneet pitkään ja ovat saavuttaneet tason, jossa voidaan puhua mielenterveyskriisistä. Mielenterveyden vaikeuksien takana on useita eri tekijöitä, kuten yhteiskunnan odotusten ja suorituspainneiden kasvu, toimeentulon epävakaus, maailman ahdistavat tapahtumat ja sosiaalisen median ympäristöt. On todennäköistä, että mielenterveyden heikkeneminen ja henkisten voimavarojen vähäisyys ovat myös vaikuttavia tekijöitä siihen, miten valmiita nuoret ja nuoret aikuiset ovat tekemään suuria, pitkäa sitoutumista vaativia elämänpäätöksiään.

Keskeisiä ratkaisuja mielenterveyskriisiin ratkaisemiseen ovat toisaalta nuoriin kohdistuvien paineiden ja epävarmuustekijöiden vähentäminen ja toisaalta mielenterveyspalveluiden vahvistaminen esimerkiksi kattavan terapiatakuun tai ohjauspalveluiden avulla.

Korostamme, että mielenterveyskriisiä ei voida ratkaista yksinomaan palveluita vahvistamalla, sillä ne tavoittavat ensisijaisesti jo vaikeuksiin ajautuneet. Yhtä tärkeää on panostaa mielenterveyttä edistäviin ja ongelmia ennaltaehkäiseviin toimiin. Tämä edellyttää erityisesti kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamista sekä näiden toimijoiden rahoituksen ennakoitavuutta ja jatkuvuutta. Monet opiskelijoiden tavoittamat matalan kynnyksen toimijat ja järjestöt tarjoavat merkittävää arjen tukea, yhteisöllisyyttä ja läsnäoloa – tekijöitä, jotka voivat ehkäistä mielenterveyden ongelmien kärjistymistä jo varhaisessa vaiheessa. Kolmannen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen on siten olennainen osa nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin vahvistamista.

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

Ei lausuttavaa.

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

Pidämme kolmannen sektorin tarjoamien parisuhteen tukipalveluiden vahvistamista tärkeänä, mutta toivoisimme konkretiaa vahvistamisen ympärille, sillä olemme huolissamme tämän toimenpide-ehdotuksen käytännön toteutumisesta kolmannen sektorin järjestöihin kohdistuvien leikkausten ja siitä johtuvien resurssien vähentymisen jälkeen.

Kohdan 4.3. osalta lausunnon valmistelusta vastannut SYLin hallituksen jäsen Mirka Nieminen. Vastuuvalmistelija Sakari Tuomisto ilmoittautui esteelliseksi.

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

Koulutustason noston sekä opintojen ja perheen yhteensovittamisen tulisi olla mittakaavaltaan ja merkitykseltään painava osa syntyvyyden ja lapsitoiveiden toteutumisen edistämisen kokonaisuutta. Valtaosa nuorista käy läpi toisen ja merkittävä osa korkea-asteen opintopolun ja tyypillisesti siitä pyritään suoriutumaan ennen seuraavia elämänvaiheita, kuten työelämään siirtymistä, perheen perustamista ja asunnon hankintaa. Vähemmistö nuorista ja nuorista aikuisista perheellistyy opintojen aikana tai ennen niitä. Heille perheen ja opiskelun yhteensovittaminen sekä opiskeluun liittyvät palvelu-, tuki- ja etuusjärjestelmät ovat arjen perusasioita ja siksi perheellistymisen kannalta keskeisiä.

Valitettavasti muistion koulutustason nostoa ja opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista koskeva kappale on sisällöltään selkeästi vajaa.

Koulutusasteen nostaminen tunnistetaan merkittäväksi syntyvyyttä tukevaksi tavoitteeksi, mutta sen edistämiseksi ei ehdoteta toimia tai edes selvitystarpeita vaan tukeudutaan Orpon hallituksen jo päättämiin kokonaisuuden kannalta riittämättömiin toimiin. Ainoa ehdotettu toimenpide on perheellistymisen huomioiminen opintotuen kokonaisuudistuksessa, jonka valmistelu on edennyt jo poliittiseen linjausvaiheeseen.

Kappaleessa ei ole otsikossa ehdotettuja toimia perheen ja opiskelun yhteensovittamiseksi.

SYL ja SAMOK ehdottavat opiskelijoiden perhevapaiden pitämisen oikeuden vahvistamista vastaavaksi työssäolevien kanssa.

Korkeakouluopiskelijoiden mahdollisuus perhevapaiden pitämiseen vapaasti valitseminaan ajankohtina on hankalaa opintojen lukuvuosirytmien ja kurssien järjestämisaikataulujen vuoksi. Opintojen ajoittuminen ei pääsääntöisesti jouta perheenisäyksestä johtuvien vapaiden tarpeiden mukaan. Esimerkiksi raskausvapaalle jäädessä kurssit joko jäävät kesken tai niihin liittyviä suorituksia suoritetaan lasta hoitaen. Myös perhevapaalta palaaminen voi olla haasteellista, jos sopivia kursseja ei sillä hetkellä ole tarjolla tai ne ovat jo alkaneet. Myöskään ennen perhevapaata kesken jääneet kurssit eivät välttämättä ole jatkettavissa vaan ne saattaa joutua aloittamaan alusta. Opiskelijan tilanne on hyvin erilainen verrattuna työssäolevaan vanhempaan, jolla on lakisääteinen oikeus ilmoittaa perhevapaansa alkupäivä, jonka jälkeen työnteko on kielletty. Vapaalta palatessa työntekijällä on myös oikeus jatkaa samassa työssään ilmoittamana päivänä siitä, mihin on jäänyt.

Opiskelijoiden oikeutta pitää perhevapaita tulisi vahvistaa ja keinoja siihen tulisi selvittää yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Tavoitteena tulee olla, että perhevapaat eivät hankaloita opintojen suorittamista vaan että opinnot voi keskeyttää ja jatkaa ongelmitta vanhemman ilmoittamina päivinä.

SYL ja SAMOK kannattavat opintoaikojen lyhentämistä nopeuttamalla opintopolkua opiskelupaikan saamisesta valmistumiseen.

Koulutusasteen nosto, opintoaikojen lyhentäminen ja opintopolun sujuvoittaminen edistävät lapsitoiveen saavuttamista. Korkeasti koulutetuille on tilastojen mukaan helpompaa saavuttaa riittävä toimeentulo ja toivottu parisuhdetilanne lasten hankkimista varten.

Korkeasti kouluttautumista voitaisiin nopeuttaa lisäämällä korkeakoulujen aloituspaikkoja ja helpottamalla korkeakoulujen sisäisiä siirtymiä. Keskeistä keinojen valikoinnissa on kuitenkin, ettei niillä lisätä opiskelijoihin kohdistuvia veloitteita tai muuten heidän opiskelua kohtaan kokemaansa painetta, sillä se toimisi kannusteena panostaa entistä enemmän rajallisista jaksamisen resursseista korkeakouluopintoihin muiden elämäntavoitteiden sijaan.

SYL ja SAMOK ehdottavat opintojen ja opiskelijakulttuurin lapsiperheystävällisyyden ja muiden perheellisten opiskelijoiden vertaistuen edistämistä.

SYLin vuonna 2018 teettämässä ja OTUS:n laatimassa perheellisille opiskelijoille suunnatussa kyselyssä merkittävä osa perheellisistä korkeakouluopiskelijoista koki, että heille opiskelijayhteisön jäseneksi ja opinnoissa huomioon otetuksi tuleminen on haasteellista. Samassa kyselyssä opiskelijaperheiden suurin ilmaistu toive ulkopuolisesta tuesta on muiden perheellisten vertaistuki.

Näiden tulosten perusteella on oletettavissa, että perheellisille opiskelijoille tarjolla olevien opiskelijakulttuurin ja palveluiden kokonaisuus ei ole riittävää eikä heitä oteta riittävästi huomioon korkeakouluuyhteisön eri toiminnan muodoissa. Tämän edistäminen koko korkeakouluuyhteisön keskuudessa voisi osaltaan madaltaa kynnyistä perheen perustamiseen opintojen aikana.

Koulutuspolun päättyessä valmistumiseen korkeakouluopiskelijoiden seuraava virstanpylväs on useimmiten työelämään siirtyminen. Useimmiten siirtymään liittyy useitakin epätyypillisiä ja määräaikaista työsuhdetta, jotka eivät välttämättä ole opiskelijan koulutusalan mukaisia. Vakituiseen koulutusalan mukaiseen työn saavuttaminen voi kestää useitakin vuosia. Etenkin tällä hetkellä julkisen sektorin säästöistä johtuvien irtisanomisten sekä tavanomaista korkeamman korkeasti koulutettujen työttömyyden nuorten ja vastavalmistuneiden siirtyminen työmarkkinoille on poikkeuksellisen haastavaa.

Siirtymä koulutuksesta työelämään vaati vahvempaa tukea. On tärkeää tunnistaa koulutuksesta työelämään siirtymän merkitys lapsitoiveiden toteutumiselle. Epävarmuus tulevasta työmarkkina- asemasta ja toimeentulosta voi viivästyttää perheellistymistä. Koulutuksen jälkeiseen siirtymävaiheeseen tulisi panostaa tarjoamalla nuorille ja vastavalmistuneille selkeitä polkuja kohti vakaita työsuhdetta laadukkaan ohjauksen kautta. Joillain aloilla haasteet alkavat jo opintojen aikana, sillä esimerkiksi harjoittelupaikkojen puute vaikeuttaa osaamisen karttumista, valmistumista ja siirtymistä työelämään. Vahvistamalla siirtymää koulutuksesta työelämään voidaan lisätä

luottamusta tulevaisuuteen ja luoda edellytyksiä perheellistymistä koskeville päätöksille jo nuoremmalla iällä.

Vastavalmistuneiden sujuvampi työmarkkinoille siirtyminen ja vakiintuneen työsuhteen nopeampi saavuttaminen mahdollistaisivat perheen perustamiseen valmiiksi koetun elämäntilanteen nopeamman saavuttamisen. Sen edistämiseksi tulisi vähentää nuorten ja nuorten aikuisten perusteettomien epätyypillisten ja määräaikaisten työsuhteiden määrää. Keinoina voisivat tulla kysymykseen työlainsäädännön ja työelämän toimintatapojen muutokset. Erityisesti naispuolisilla vastavalmistuneilla ongelmia vakaan työtilanteen saavuttamiselle voivat olla myös määräaikaissuhteiden ketjuttaminen ja raskaussyrjintä, joiden kitkeminen työelämästä on välttämätöntä tasa-arvon näkökulmasta.

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

Pidämme tärkeänä ja hyvänä toimenpide-ehdotuksena, että tasa-arvolakiin kirjataan määräaikaista työsuhteita koskeva syrjintäsuoja, sillä se vähentäisi raskauteen ja perhevapaisiin liittyvää syrjintää määräaikaissuhteissa.

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

Ei lausuttavaa

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

Ei lausuttavaa

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

SYL ja SAMOK näkevät, että riittävä ja ennustettava toimeentulo ovat perustavanlaatuisia edellytyksiä perheen perustamiselle. Opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden osalta sen merkitys korostuu, sillä heidän toimeentulonsa on usein niukkaa ja epävarmaa johtuen opintotuen matalasta tasosta, lainapainotteisuudesta ja sidoksisuudesta opintojen etenemiseen suunnitelmien mukaisesti sekä työtilanteen vaikeasta ennakoinnista ennen vakituisen ja varman työsuhteen saavuttamista. Näiden epävarmuustekijöiden minimoiminen loisi monille nuorille aikuisille varmemman elämäntilanteen ja vahvistaisi valmiutta toiveiden mukaisen lapsiluvun tavoittelemiseen.

SYL ja SAMOK suhtautuvat epäilevästi naisille suunnattuun lapsen saantiin sidottuun rahalliseen kannusteeseen. Se olisi sekä sukupuoli- että ikäsidonaisuutensa vuoksi epätasa-arvoinen. Lisäksi se asettaisi lapsia toivovat ja omasta tahdostaan lapsettomat taloudellisesti epätasa-arvoiseen asemaan. On myös epätodennäköistä, että rahalliset kannusteet pystyisivät luomaan tahtoa lasten hankintaan, sillä tätä päätöstä ohjaavat ensi sijassa inhimilliset ja muut elämäntilanteeseen ja valmiuksiin liittyvät seikat. Rahallisella kannusteella ei edistetä esimerkiksi vakaan työtilanteen tai sopivan kumppanin löytymistä, muuteta nuorten aikuisten arvoja ja elämäntavoitteita tai ratkaista mielen tai fyysisen terveyden huolia. Nämä seikat ovat todennäköisesti poikkeuksetta merkittävämpiä lastenhankintaan liittyviä tekijöitä kuin rahallinen kannuste.

Sen sijaan SYL ja SAMOK kannattavat opiskelijaperheiden toimeentulon turvaamista tasoltaan ja jatkuvuudeltaan opinto- sekä loma-aikana.

Opiskelijan toimeentulo perustuu tyypillisesti opintotuen ja osa-aikaisen työnteon varaan. Opintotuki kattaa yleensä pelkän lukuvuoden aikaisen toimeentulon päätoimiselle opiskelijalle kun taas kesäaikana toimeentulon perusta on työnteke tai mahdollisesti opiskelijan vanhempien tuki. Turvattu ympärivuotinen toimeentulo on siis riippuvainen monista muuttujista, kuten opintojen sujumisesta ja työsaannista kesäajalle. Tällaisen epävarmuuden sietäminen on mahdollista yksin tai pariskuntana elävälle opiskelijalle, mutta haasteellista perheelle. Useimmat opiskelijat pitävät varmaa ja ennakoitavaa toimeentuloa edellytyksenä perheellistymiselle, joten perheellistymisen lykkääminen on opiskelijoille yleinen johtopäätös.

Opiskelijoiden toimeentulon ympärivuotista turvallisuutta ja ennakoitavuutta parantamalla voitaisiin helpottaa perheellisten opiskelijoiden tilannetta ja madaltaa kynnyksiä lapsen hankkimiseen jo opintoaikana. Tässä erityisesti kesäaikaisen toimeentulon turvaaminen on keskeistä.

SYL ja SAMOK toivovat, että lapsilisän tai vastaavan tuen painottamista ensimmäiseen lapseen ja esikoisen syntymään selvitetään.

Korkeakouluopiskelijat ovat tyypillisesti pienituloisen ryhmä, jolle lastenhankintaan liittyvät investoinnit näyttävät erityisen suurina. Opiskelijat ovat lisäksi myös usein opinnot aloittaessaan nuoria ja lapsettomia, joten opintojen aikana syntyvä lapsi olisi heistä suurimmalle osalle ensimmäinen. Näistä syistä lasten kuluihin tarkoitettun yhteiskunnallisen tuen kohdentaminen ensimmäiseen lapseen ja hänen syntymäänsä olisi vaikuttava toimi erityisesti pienituloisilla opiskelijoilla. Yleisellä tasolla on lisäksi mainittava, että viime vuosina erityisesti esikoisensa synnyttäjien määrä on laskenut, mikä on suurin selittävä tekijä madaltuneeseen syntyvyYTEEN.

SYL ja SAMOK pitävät opintovelkataakan pitämistä kohtuullisena ja lainan turvallisuuden parantamista vaikuttavina keinoina edistää mahdollisuutta lapsitoiveen toteutumista.

Korkeakouluopiskelijoiden valmistumisen aikainen velkataakka on kohonnut menneiden reilun kymmenen vuoden aikana noin kolminkertaiseksi ja nyt toteutettavien korkeakouluopiskelijoihin kohdistuvien etuusleikkausten myötä velkamäärät tulevat todennäköisesti kasvamaan entisestään. Vuonna 2023 valmistuneella maisterilla oli keskimäärin 23 800 euroa opintolainaa.

Opintolainan määrän kasvu tarkoittaa, että opintojen jälkeen valmistuneella on hoidettavanaan suuremmat velanhoitokulut. Tämän seurauksena mahdollisuus esimerkiksi säästää omistusasunnon omarahoitussuutta, maksaa suuremman asunnon vuokraa tai tehdä lapsen hankkimiseen liittyviä

hankintoja heikkenee. Tilanteissa, joissa lasta hankkisi kaksi korkeasti koulutettua henkilöä, opintolainan määrä voi nousta jopa 40-60 tuhanteen euroon, mikä rajoittaa huomattavasti heidän taloudellista liikkumatilaansa ja mahdollisuuttaan tehdä päätös lasten hankinnasta.

Opiskelijoiden velkataakan pitäminen kohtuullisena tarkoittaa, että suurempi osa vastavalmistuneista pystyy saavuttamaan riittävän vahvan taloudellisen tilanteen perheen perustamiseen aikaisemmin. Tämä voidaan tehdä vahvistamalla opintojen aikaisia etuuksia ja lisäämällä opintolainan turvallisuutta.

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

Ei lausuttavaa

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Korkeakouluopiskelijat ovat syntyvyyskeskustelussa asianosainen ja keskeinen kuultava ryhmä.

Demografisesti nykyiset ja myös tulevat korkeakouluopiskelijat ovat syntyvyyskeskustelussa keskeisesti asianosainen ihmisryhmä. Lisäksi korkea-asteen koulutuksella ja siitä tyypillisesti seuraavalla korkeammalla tulotasolla on tilastojen perusteella suuri vaikutus myöhempään lapsilukutoiveisiin ja niiden toteutumiseen. Korkeakouluopiskelijoille on myös perustellusti kohdennettu muista ihmisryhmistä erillisiä yhteiskunnallisen tuen rakenteita, kuten opintososiaalisia etuuksia ja opiskelua tukevia palveluita, joiden rakenteet ja tavoitteet ohjaavat ja tukevat heitä muun ohella perheen perustamiseen liittyvissä päätöksissään.

Näistä syistä SYL ja SAMOK katsovat, että korkeakouluopiskelijat ovat syntyvyyskeskustelussa korostetun merkityksellinen ihmisryhmä, jonka tilanteiden ja toiveiden huomioiminen on välttämätön edellytys sille, että mahdolliset syntyvyyttä edistävät toimet voivat olla toimivia ja tuloksellisia. Toimilla on oltava laaja kannatus niiden kohteena olevan ihmisryhmän keskuudessa sekä laajemmin yhteiskunnallisesti.

Syntyvyyskeskustelussa ja syntyvyyden edistämiseen pyrittäessä on kunnioitettava ihmisen omaa lapsitoivetta ja muita hänen elämäntavoitteitaan. SYL ja SAMOK katsovat, ettei yhteiskunnallisilla politiikkatoimilla ole mahdollista eikä hyväksyttävää pyrkiä vaikuttamaan yksittäisten ihmisten lapsitoiveisiin. Toive voi olla yksi, useampi tai nolla lasta ja siihen saattaa liittyä myös vahvoja ja vaihtelevia odotuksia muun muassa siitä, missä elämänvaiheessa, millaiseen elämäntilanteeseen ja kenen/keiden kanssa lapsia hankitaan.

Monesti lapsi halutaan hankkia valmistumisen jälkeiseen toimeentulon, työn ja parisuhteen näkökulmasta vakaaseen elämäntilanteeseen, mutta myös opintojen aikana tai niitä ennen saattaa olla toivottu ajankohta. Lasta saatetaan toivoa heteroparisuhteeseen, itsenäisesti tai monimuotoiseen perhetilanteeseen kuten uusio-, apila- tai samaa sukupuolta edustavan parin

perheeseen. SYL ja SAMOK pitävät tärkeänä, että monimuotoiset lapsitoiveet ja perhekäsitykset hyväksytään, huomioidaan ja mahdollistetaan ja niitä tuetaan yleisesti yhteiskunnallisella tasolla sekä syntyvyyden edistämiseen tähtäävissä politiikkatoimissa.

Laskevan syntyvyyden ongelma ja sen ratkaiseminen politiikkatoimin

Syntyvyyden aleneminen ja henkilökohtaisen lapsilukutoiveen toteutumattomuus on nähtävä ensisijaisesti yksilötason ongelmana. Toteutumattoman henkilökohtaisen lapsitoiveen taustalla voi tilanteesta riippuen olla monenlaisia tekijöitä, kuten fyysisen tai psyykkisen terveyden, toimeentulon, sosiaalisten suhteiden tai työelämän epävarmuuden aiheuttamia haasteita. Toteutumaton lapsitoive on loppujen lopuksi kuitenkin henkilökohtainen inhimillinen tuska.

Henkilökohtaisen lapsilukutoiveen toteutumisen mahdollistamiseksi tarvitaan yhteiskunnallisia toimia, jotka:

1. parantavat edellytyksiä tehdä lasten hankkimista koskeva päätös,
2. vähentävät lasten hankkimista estäviä epävarmuustekijöitä,
3. eivät pakota, kiristä tai painosta lasten hankkimiseen,
4. koskevat monipuolisesti eri elämäntilanteissa olevia
5. eivät ole "hopealuoteja" eli yksittäisiä toimia, joiden uskotaan korjaavan laajaa ongelmaa kerralla
6. kunnioittavat perusoikeuksia, omaa valinnanvapautta, sukupuolten tasa-arvoa ja itsemääräämisoikeutta.

Tuomisto Sakari

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry - Lausunto on Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:n ja Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry:n yhteinen ja sisällöltään vastaava.